

UOT 37.0

Cənənə Şahverdi qızı Eminova

Gəncə Dövlət Universitetinin fəlsəfə doktoru proqramı üzrə dissertantı

<https://orcid.org/0009-0006-7289-4148>

[https://doi.org/10.69682/azrt.2024.91\(3\).172-176](https://doi.org/10.69682/azrt.2024.91(3).172-176)

AUDİTORİYADANKƏNAR TƏDBİRLƏRDƏ TƏLƏBƏLƏRİN İDEYA-SİYASİ TƏRBİYƏSİNİ FORMALAŞDIRMAĞIN PSIXOLOJİ ƏSASLARI

Джанана Шахверди гызы Эминова

диссертант по программе доктора философии

Гянджинского Государственного Университета

ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ФОРМИРОВАНИЯ ИДЕЙНО-ПОЛИТИЧЕСКОГО ВОСПИТАНИЯ СТУДЕНТОВ НА ВНЕАУДИТОРНЫХ МЕРОПРИЯТИЯХ

Janana Shahverdi Eminova

doctoral student in the program of doctor of philosophy

of Ganja State University

PSYCHOLOGICAL FOUNDATIONS OF FORMATION OF IDEAL AND POLITICAL EDUCATION OF STUDENTS DURING EXTRA-CURRICULUM ACTIVITIES

Xülasə. Məqalədə ali məktəblərin auditoriyadankənar tədbirlərində tələbələrin ideya-siyasi tərbiyəsini formalaşdırmağın psixoloji əsaslarının düzgün müəyyənəndirilməsi məsələləri öz əksini tapır. Məqalədə tələbələrin ideya-siyasi tərbiyəsini formalaşdırmağa xidmət edən psixoloji əsasların ümumi sistemi haqqında məlumat verilir. Məqalədə ideya-siyasi tərbiyə ilə bağlı əsil həqiqətlərin duyulması, qavranılması, hafizədə saxlanması, təxəyyül və təfəkkür süzgülündən keçirilərək nitq vasitəsilə ideya-siyasi məzmununda əsaslandırılması ilə bağlı elmi ideyalar irəli sürülür. Məqalədə qavrayışın sabitlik, tamlıq, seçicilik, predmetlilik (əşya-vilik), appersepsiya (insanın əvvəlki təcrübəsinə əsaslanması) və mənalılıq kimi psixoloji xassələri haqqında da məlumat verilir.

Açar sözlər: *auditoriyadankənar tədbirlər, tələbə təşkilatları, ideya-siyasi tərbiyə, psixoloji əsaslar, psixoloji xassələr, siyasi qabiliyyətlər, siyasi motivlər, maraq kursları, dövlət maraqları, dövlət rəhbərlərinə ehtiram*

Резюме. В статье отражены вопросы правильного определения психологической основы формирования идейно-политического воспитания студентов во время проведения внеаудиторных мероприятий. В статье отражена общая система психологических основ, служащих формированию идейно-политического воспитания студенческой молодежи. В статье выдвигаются научные идеи, связанные со слухом, восприятием, запоминанием реальных истин об идейно-политическом воспитании, фильтрацией их посредством воображения и мышления и обосновыванием в идейно-политическом содержании посредством речи. В статье также приводятся сведения о психологических свойствах восприятия, таких как устойчивость, полнота, избирательность, объективность, апперцепция (на основе предыдущего опыта человека), смысл.

Ключевые слова: *внеаудиторные мероприятия, студенческие организации, идейно-политическое воспитание, психологические основы, устойчивость, избирательность, политические способности, политические мотивы, курсы по интересам, государственные интересы, уважение к государственным деятелям*

Summary. The article reflects the issues of correctly determining the psychological basis for the formation of ideological and political education of students in extracurricular activities of universities. The

article reflects the general system of psychological bases that serve to form the ideological and political education of students. The article puts forward scientific ideas related to hearing, perceiving, remembering the real truths about ideological and political education, filtering them through imagination and thinking and substantiating them in ideological and political content through speech. The article also provides information about the psychological properties of perception, such as stability, completeness, selectivity, objectivity, apperception (based on previous human experience), meaning.

Keywords: *extracurricular activities, student organizations, ideological and political education, psychological foundations, stability, selectivity, political abilities, political motives, interest courses, state interests, respect for state leaders*

Ölkəmizdə həyata keçirilən direktiv sənədlərdə tələbələrin ideya-siyasi tərbiyəsinin günün tələbləri səviyyəsində inkişaf etdirilməsi bu sahədə çalışan mütəxəssislər qarşısında təxirəsalınmaz vəzifələr qoyulur. Bu vəzifələrin müvəffəqiyyətlə həyata keçirilməsindən ötrü ali məktəblərin auditoriyadankənar tədbirlərində tələbələrin ideya-siyasi tərbiyəsini günün tələbləri səviyyəsində inkişaf etdirmək, formalaşdırmaq, onları siyasi fəaliyyətə istiqamətləndirmək mühüm aktuallıq kəsb edir. Çünki tələbələrin Azərbaycan dövlətçiliyinə, sərhədlərinin bütövlüyünə, ərazi bütövlüyünün toxunulmazlığına, habelə dövlət rəhbərlərinə, dövlət rəzmlərinə və azərbaycançılıq məfkurəsinə hörmət hissələrinin aşılınması mühüm aktuallıq kəsb edir. Bunun üçün tələbələrin ideya-siyasi tərbiyəsinin formalaşdırılması işinin psixoloji əsaslarının düzgün müəyyənləşdirilməsi vacib hesab olunur.

Auditoriyadankənar tədbirlərdə tələbələrin ideya-siyasi tərbiyəsinin formalaşdırılması prosesində onların psixoloji inkişafının təmin edilməsi üçün müəyyən psixoloji əsasların da müəyyənləşdirilməsinə zəruri ehtiyac duyulur. Məhz ona görə də tələbələrin ideya-siyasi tərbiyəsinin formalaşdırılması zamanı bu işin psixoloji əsaslarının müəyyənləşdirilməsi üçün məqsədyönlü, planlı fəaliyyət istiqamətlərinin hazırlanaraq həyata keçirilməsi vacib hesab olunur. Məlum olduğu üzrə tələbələrin auditoriyadankənar tədbirlərə cəlb olunması və bu prosesdə onların ideya-siyasi tərbiyəsinin formalaşdırılması işinə psixoloji cəhətdən düzgün yanaşılması əsas amillərdən hesab olunur. Çünki tələbələr öz ideya fəallıqlarını, milli mənliliyini, mənlilik şüurunu, ideya-siyasi istiqamətdə mövcud görüş-cəkləri işlərin motivlərini duyub qavramaları, hafizələrində saxlamaları. təxəyyül və təfəkkür süzgəclərindən keçirərək normal ifadə etmələri, yəni ifadəli nitqləri ilə ifadə etmələri bu sahədə görülən işlərin əsas məzmununu təşkil edir.

Elmi ədəbiyyatda göstərilir ki, insanı əhatə edən maddi qıcıqlandırıcıların müvafiq reseptorlara təsiri nəticəsində maddi aləmin cisim və ayrı-ayrı xassələrinin, eləcə də insanın daxili aləminin əks olunması kimi psixi prosesdə insan bütün hadisələrə, o cümlədən siyasi hadisələrə, siyasi motivlərə, tərbiyəvi təsirlərə reaksiya verir, onları duyur və qavrayır. (8, s. 367).

Psixoloji ədəbiyyatda göstərilir ki, insan duyğularına əsaslanan qavrayışın bir sıra xüsusi xassələri vardır. Onların içərisində sabitlik, tamlıq, seçicilik, predmetlilik, əşyavilik, appersepsiya və mənalılıq kimi psixi xassələr mövcuddur.

Sabitlik - fiziki xassələrinin insanın mövcud bilikləri əsasında ona məlum olan digər mövzularla əlaqədar olan bir xüsusiyyətdir. Sabitlik qavranılan obyektin forma rənginin, mənasının dəyişilməsi zamanı belə obyektin özünün dəyişilməməsini təmin edir. Məsələn, uzaqda olan maşının daha kiçik, yaxında olanın isə daha böyük ölçüdə görünməsinə baxmayaraq, insan onların hər ikisini demək olar ki, eyni cür qavrayır (10, s. 104). Auditoriyadankənar tədbirlərdə ideya-siyasi tərbiyə ilə bağlı verilən biliklərin əsasında mövzuların konkretliyi, yığcamlığı və sabitliyi psixoloji cəhətdən mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Ona görə ki, ideya-siyasi tərbiyə ilə bağlı tələbələrə milli ideologiya ilə bağlı verilən məlumatların sabitliyi və tamlığı vacib hesab olunur. Ona görə ki, ideya-siyasi tərbiyə ilə bağlı olan belə biliklər sistemdəki çatışmazlıqlar tələbələrə psixoloji cəhətdən narahat edir. Bu zaman onların daxili aləmi belə çatışmazlıqları aradan qaldırmağa və fikri tamamlamağa təhrik edir. İdeya-siyasi tərbiyə ilə bağlı əsas məqsədlərin müəyyənləşdirilməsi tələbələrin marağına səbəb olur. Bu zaman onların seçicilik xüsusiyyəti mühüm rol oynayır.

Seçicilik - bu insanın yalnız onun üçün maraq kəsb edən obyektləri qavrama xüsusiyyətidir. Bu xüsusiyyət maraqlardan, obyektin quru-

luşundan və şəxsiyyətin tələbatlarından asılıdır (10, s. 104). Deməli, ideya-siyasi tərbiyə işlərinə maraq göstərən tələbələrin hansı obyektə hansı məqsədlə istiqamət almaları onların diqqət mərkəzində olur. Bu zaman onların tələbatları özünü göstərməyə başlayır. Siyasi fəallıqlara olan tələbatlar tələbələrin ideya-siyasi tərbiyəsinin formalaşdırılmasına təsir edən başlıca amillər kimi özünü göstərir.

Şəxsiyyətin fəaliyyətinin mənbəyini onun tələbatı təşkil edir. Məhz tələbat insanı müəyyən surətdə və müəyyən istiqamətdə iş görməyə təhrik edir. Tələbat şəxsiyyətin haləti olub, onun konkret varlıq şəraitindən asılılığını ifadə edir. Tələbat şəxsiyyətin fəallığının mənbəyi kimi meydana çıxır (13, s. 109). Deməli, tələbatlar auditoriyadankənar tədbirlərdə tələbələrə müəyyən istiqamətlərdə iş görməyə təhrik edir. Tələbatlar tələbə şəxsiyyətinin fəallığının mənbəyi kimi qabağa çıxır. Bu zaman auditoriyadankənar tədbirlərdə tələbələrin ideya-siyasi fəaliyyətə istiqamət almaları onların siyasi fəallıqlarının əsas mənbəyi kimi təzahür edir.

İdeya-siyasi tərbiyə fonunda tələbələrin öz məqsədləri ilə bağlı düzgün seçim etmələri, həmin məqsədlərə uyğun vəzifələrin düzgün müəyyənəndirilməsinə riayət etmələri, bu zaman appersepsiya gözləmələri, yəni əvvəlki mövqelərinə əsaslanmaları, bu mövqelərini müdafiə etmələri mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Çünki qeyd olunanlar tələbələrin ideya-siyasi tərbiyəsinin formalaşması üçün mühüm psixoloji amillər hesab olunur. Ona görə ki, bunlar tələbələrin psixoloji inkişafını təmin etmiş olur.

Auditoriyadankənar tədbirlərdə tələbələrin ideya-siyasi tərbiyəsinin formalaşdırılması işinə təsir edən psixoloji xüsusiyyətlərdən biri də təxəyyül hesab olunur. İdeya-siyasi tərbiyə ilə bağlı tədbirlərdə ədəbiyyat nümunələri, incəsənət əsərləri, musiqi nümunələri, teatr tamaşaları və s. bu kimi bədii yaradıcılıq istiqamətində həyata keçirilən işlər prosesində tələbələrin təxəyyül səviyyəsinin inkişaf etdirilməsinə diqqət yetirilməsi faydalı hesab olunur. Çünki belə tədbirlərdə tələbələr özləri də ədəbi-bədii nümunələrdən, o cümlədən şeirlərdən, hekayələrdən, mənzumələrdən, nəsir nümunələrindən, mahnılardan, xor və dram əsərlərindən, portretlərdən və s. bu kimi bədii yaradıcılıq nümunələrindən həm istifadə edirlər, həm də bu nümunələrin

müəllifləri kimi çıxış edirlər. Məhz belə bir təqdirdə tələbələrin təxəyyül səviyyələrinin inkişafı ilə bağlı məqsədyönlü işlərin aparılması vacib sayılır.

Tələbələrin ideya-siyasi tərbiyəsinin formalaşdırılmasında onların siyasi qabiliyyətlərinin olması əsas amillərdən sayılır.

Ümumiyyətlə desək qabiliyyətlər fəaliyyətin müvəffəqiyyətli icrasının əsas şərtini təşkil edir və onun üçün zəruri sayılan bilik, bacarıq və vərdislərə yiyələnmə dinamikasında təzahür edir.

Qabiliyyətlərin insanda necə yaranması mübahisəli bir məsələ kimi daima diqqəti cəlb etmişdir. Artıq psixologiyada belə bir fikir əsərləndirilmişdir ki, şəxsiyyətin bütün başqa fərdi-psixi xassələri kimi qabiliyyətlər də insan tərəfindən hazır şəkildə, təbiətin ona verdiyi fitri, anadangəlmə bir şey kimi əldə edilmir, həyat və fəaliyyətdə formalaşır. Bununla belə qabiliyyətlərin fitriliyini inkar etmək heç də mütləq səciyyə daşımır. Psixologiyada belə bir müddəə əsas götürülür ki, insan hər hansı bir fəaliyyət sahəsində müvafiq qabiliyyətlərə yiyələnmək üçün zəruri olan təbii imkanlarla doğulur. Bu imkanlar qabiliyyətlərin inkişafının təbii ilkin şərtləri kimi özünü göstərir (11, s. 430). Siyasi qabiliyyətlər də bir imkan olaraq özünü göstərir. Tələbələrdə bu imkanlar qabiliyyətlərin inkişafına öz dinamik təsirini göstərmiş olur. Tələbə gənclərin bütün qabiliyyətləri onların tərbiyəlilik səviyyəsini yüksəltmiş olur. Belə qabiliyyətlər içərisində ümumi qabiliyyətlərlə yanaşı, xüsusi qabiliyyətlərin olmasını da qeyd etmək lazımdır.

Ümumi qabiliyyətlər bədii yaradıcılıq prosesində, fiziki tərbiyə və idman sahəsində özlərini mütəmadi olaraq göstərdiyi hallarda xüsusi qabiliyyətlər özlərini çox vaxt nadir hallarda göstərmiş olur.

Həyatı faktlardan məlum olduğu kimi, hər hansı bir fəaliyyətin müvəffəqiyyətlə yerinə yetirilməsi üçün insanda qabiliyyətlərin həm ümumi, həm də xüsusi növlərinin formalaşması zəruridir. Əksər tədqiqatçıların fikrincə ümumi və xüsusi qabiliyyətlər bir-biri ilə ziddiyyət təşkil etmirlər. Onlar birgə mövcud olmaqla bir-birini tamamlayır, fəaliyyətin müvəffəqiyyətini təmin edirlər. Bəzi mütəxəssislərin fikrincə ümumi qabiliyyətlər xüsusi qabiliyyətlərin inkişafı üçün baza rolunu oynayırlar. Xüsusi qabiliyyətlər, alimlərin fikrincə, «ancaq və ancaq bir yolla

- ümumi qabiliyyətlərin fəaliyyət prosesində xüsusi qabiliyyətlərə modifikasiya yolu ilə» əmələ gəlir (11, s. 427).

Tələbələrin siyasi fəaliyyətə meyil etmələri, maraq göstərmələri onlarda siyasi qabiliyyətlərin inkişafına və formalaşmasına səbəb olur. Tələbələrin dövlətin ərazi bütövlüyünə, sərhədlərinin toxunulmazlığını qorumağa, dövlət rəmzlərinə, dövlət rəhbərlərinə və azərbaycançılıq məfkurəsinə olan hörmət və ehtiram hislərinin coşması və fəaliyyətin müvəffəqiyyətli icrası üçün zəruri sayılan xüsusi qabiliyyətlərin aşkara çıxmasına zəmin yaradır.

Xüsusi qabiliyyətlər insanın hər hansı bir spesifik fəaliyyət növünü müvəffəqiyyətlə yerinə yetirməsi üçün zəruri olan qabiliyyətlərdir. Bu cür qabiliyyətlərə musiqi, riyazi, linqvistik, texniki, ədəbi, idman və s. qabiliyyətləri aid etmək olar. Adətən, xüsusi qabiliyyətlər insanda müvafiq təbii imkanların olması zəruridir. Adətən ədəbi yaradıcılıq fəaliyyəti üçün poetik görmə, söz ehtiyatı və ifadəli nitq, söz assosiasiyalarının zənginliyi, obrazlı təfəkkür, surət hafizəsi, yaradıcı təxəyyül və s. xüsusi qabiliyyətlər kimi qeyd etmək olar (11, s. 427). Unutmaq olmaz ki, ideya-siyasi tərbiyə ilə bağlı olan qabiliyyətlər içərisində söz ehtiyatlarının, ifadəli nitqin, söz assosiasiyalarının zənginliyinin, spontan nitqin, möhkəm iradənin olması zəruri sayılır. Belə zəruri imkanların reallaşması nümunəvi siyasi ünsiyyətin inkişafına yol açır. Məhz belə olan təqdirdə tələbələrin ideya-siyasi tərbiyəsini formalaşması imkanlarının dinamik inkişafına şərait yaranır.

Qabiliyyət və irsiyyət problemi mütəxəssislərin diqqətini cəlb edən problemlərdən biri olmuşdur. Qabiliyyətlərin təbii ilkin şərtləri olan təbii imkanların bütün digər morfoloji və fizioloji keyfiyyətlər kimi, ümumi genetik qanunlara tabe olduğu qeyd olunur. Lakin təbii imkanların irsən keçməsinin mümkün olması fikrini qabiliyyətlərin irsiliyi ideyası ilə eyniləşdirmək olmaz. Bu problemin öyrənilməsi ilə mütəxəssislər məşğul olmuşlar. 1875-ci ildə ingilis antropoloqu və psixoloqu F. Haltonun «Talantın irsiliyi onun qanunları və nəticələri» adlı kitabı nəşr olunmuşdur. Müəllif bir neçə görkəmli şəxsiyyətin qohumluq əlaqələrini öyrənərək belə bir nəticəyə gəlmişdir ki, talant ya ata, ya da ana xətti ilə nəsildən nəslə keçir. Lakin Haltonun

gəldiyi nəticələr elmi mötəbərliyə malik deyildir. O, öz fikrini əsaslandırmaq üçün heç bir elmi dəlil gətirə bilməmişdir. Bununla belə mütəxəssislər belə bir fikrə gəlmişlər ki, əksər hallarda görkəmli şəxsiyyətlərin nəsil ağacının öyrənilməsi bioloji irsiyyət deyil, həyat şəraitinin, qabiliyyətlərin inkişafı üçün zəruri olan əlverişli ictimai şəraitin irsi xarakter daşmasını sübut edir (11, s. 432). Deməli ünsiyyət qabiliyyətlərinin ideya-siyasi tərbiyəsini formalaşdırmasının əsas amillərindən biri kimi özünü göstərməsini təbii hal kimi dəyərləndirmək olar. Bu zaman ideya-siyasi tərbiyə qabiliyyətlərinin təzahür etməsində özünü göstərən amillərin olmasını da qeyd etmək lazım gəlir. Bu amillər içərisində ideya-siyasi qabiliyyətlərin formalaşmasına öz dinamik təsirini göstərən təlim amilidir. Deməli qabiliyyətlərin formalaşmasında ən önəmli rolunu təlim oynayır.

Təbii imkanlardan danışırkən qeyd olunduğu kimi, qabiliyyətlərin inkişafı müxtəlif adamlarda heç də eyni cür olmayan təbii ilkin şərtlərdən asılı olsa da, qabiliyyətlər daha çox bəşər tarixinin məhsuludur. İnsan bəşəriyyətin əldə etdiyi təcrübəni, bilik sərvətlərini mənimsəmədən müvafiq qabiliyyətlərə yiyələnməsi mümkün deyildir. Bunun üçünsə təlim xüsusi yer tutur. İnsanlar təlim prosesində tarixən əldə edilmiş nailiyyətlərə yiyələnməklə, öz qabiliyyətlərini formalaşdırırlar. A.V. Petrovski və M.Q. Yaraşevskinin qeyd etdikləri kimi «qabiliyyətlərin təzahürü insanların tarixən ictimai tələbatlara cavab vermək məqsədilə əldə etdikləri müvafiq bilik, bacarıq və vərdişlərin formalaşmasının konkret iş pryomlarından (metodikadan) bilavasitə asılıdır» (11, s. 433). Məhz ona görə də auditoriyadankənar tədbirlərdə tələbələrin ideya-siyasi tərbiyəsini formalaşdırma işinin məqsədyönlü təşkili üçün təlim xarakterli işlərin aparılması ən mühüm şərtlərdən hesab olunur. Tutaq ki, auditoriyadankənar tədbirlərin ən populyar növlərindən biri olan «Maraq kursları»nda tələbələrə maraq göstərdikləri hər hansı tələbələrin ideya-siyasi tərbiyəsini formalaşdırma işində tələbələrə bu sahədə biliklərin verilməsi məqsədmüvafiq hesab edilir. Deməli auditoriyadankənar tədbirlərdə tələbələrin ideya-siyasi tərbiyəsini formalaşdırılmasında təlim işlərinin məqsədyönlü şəkildə təşkil edilməsi vacib şərt-

lərdən hesab olunur. Əslində ideya-siyasi tərbiyə işlərinin təşkilində təbii imkanların olması tələbələrin siyasi qabiliyyətlərinin, milli mənlilik şüurunun inkişaf etməsi, dövlətin ərazi bütövlüyünün, sərhədlərinin toxunulmazlığının göz bəbəyi kimi qorunması, ölkə prezidentinə hədsiz hörmət və ehtiramın göstərilməsi fonunda özünü daha bariz şəkildə göstərir. Onu da qeyd etmək lazımdır ki, qabiliyyətlərin digər psixi hadisələrdən fərqləndirici xüsusiyyəti onun təbii imkanlarla sıx bağlı olmasından ibarətdir. Lakin nəzərə almaq lazımdır ki, hər bir təbii imkanın qabiliyyətə çevrilməsi böyük inkişaf yolu keçməli olur. Həyatı faktlar göstərir ki, insan qabiliyyətlərinin bir çoxunda bu inkişaf həyatın ilk günlərindən başlayır, müvafiq qabiliyyətlər dayanmadan inkişaf edir. Qabiliyyətlərin inkişaf prosesini bir neçə mərhələyə ayırmaq mümkündür. Bu mərhələlərin bəzilərində gələcək qabiliyyətin anatomik-fizioloji əsasına hazırlıq baş verir, digər mərhələdə isə təbii imkanların qeyri bioloji planda formalaşması, üçüncü mərhələdə isə zəruri qabiliyyət müvafiq səviyyəyə çatması baş verir. Bütün bu proseslər paralel şəkildə cərəyan edə, bu və digər şəkildə bir birinin üzərinə düşə, bir-birini tamamlaya bilər (11, səh. 435). Məhz ona görə də tələbələrin siyasi qabiliyyətlərini onların digər növ qabiliyyətlərindən fərqli olaraq inkişaf etdirmək çox faydalıdır. Ona görə ki, tələbələrin siyasi qabiliyyətlərinin inkişafı onla-

rın ideya-siyasi tərbiyəsinin formalaşdırılmasına öz dinamik təsirini göstərir.

Bütün bunlar deməyə əsas verir ki, auditoriyadankənar tədbirlərdə tələbələrin ideya-siyasi tərbiyəsinin formalaşdırılması işində müəyyən psixoloji əsasların müəyyənləşdirilərək tətbiq edilməsi tələbələrin ideya-siyasi tərbiyəsi ilə yanaşı onların asudə vaxtlarının düzgün təşkili, ümumi dünyagörüşlərinin yüksəldilməsi və estetik-bədii zövqlərinin formalaşdırılması baxımından mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Problemin elmi yeniliyi. Məqalədə ali məktəblərin auditoriyadankənar tədbirlərində tələbələrin ideya-siyasi tərbiyəsinin psixoloji əsaslarının düzgün müəyyənləşdirilməsi ilə, eləcə də onların milli mənlilik şüuruna, dövlət müstəqilliyinə, ərazi bütövlüyünə, sərhədlərinin toxunulmazlığına, dövlət atributlarına və rəhbərlərinə olan hisslərinin oyadılması, artırılması və yüksəldilməsi ilə bağlı yeni elmi ideyalar irəli sürülür. Bunlar məqalənin elmi yenilikləridir.

Problemin praktik əhəmiyyəti və tətbiqi. Məqalədən ali məktəblərin tərbiyə işlərinə rəhbərlik edən prorektorlar, həmkarlar təşkilatlarının nümayəndələri, tələbə təşkilatlarının üzvləri, habelə bu sahədə tədqiqat aparənarlar istifadə edərək faydalana bilərlər.

Nəticə etibarilə qeyd etməliyik ki, auditoriyadankənar tədbirlərdə tələbələrin ideya-siyasi tərbiyəsinin formalaşdırılması işinin gücləndirilməsindən ötrü bu işin pedaqoji-psixoloji əsaslarının müəyyənləşdirilməsi haqqında danışılan problemin günün tələbləri səviyyəsində həll edilməsini stimullaşdırmış olur.

Ədəbiyyat:

1. Azərbaycan milli izahlı ensiklopedik pedaqoji lüğət. –Bakı: “OKA Ofset” nəşriyyatı, –2005.
2. Bayramov, Ə.S. Sosial psixologiya (Dərslük). / Ə.S. Bayramov, Ə.Ə. Əlizadə– Bakı: “Qapp-Poliqraf” korporasiyası, - 2003.
3. Xəlilov, S. Heydər Əliyev və azərbaycançılıq məfkürəsi (müəllif-tərtibatçı), / S. Xəlilov –Bakı:- Azərbaycan Universitetinin nəşriyyatı, - 2002.
4. Kazımov, N.M. Ali məktəb pedaqogikası / N.M. Kazımov –Bakı: Çarşıoğlu, - –2011.
5. İmanov, C.C. Dəmir yumruq. / C.C. İmanov - Bakı: Zəka Print Yayınları, - 2022.
6. Rüstəmov, F.A. Ali məktəb pedaqogikası. Magistratura pilləsi üçün dərslük. / F.A. Rüstəmov, T.Y. Dadaşova - Bakı: Nurlan, - 2007.
7. Sadıqov, F.B. Pedaqogika. Dərs vəsaiti / F.B. Sadıqov.- Bakı: Adiloğlu,-2012.
8. Sadıqov, F.B. Ümumi pedaqogika. Dərs vəsaiti, / F.B. Sadıqov.- Bakı: Maarif, -2018.
9. Sadıqov, F.B. Ali məktəb pedaqogikası. Dərs vəsaiti. / F.B. Sadıqov, A.M. Mövsümlü– Bakı: Gənclik, - 2021.
10. Salamova K. Ümumi psixologiya. –Sumqayıt, 2016.
11. Seyidov, S.İ. Psixologiya (Ali pedaqoji məktəblərin bakalavr pilləsi tələbələri üçün dərslük), / S.İ. Seyidov, M.Ə. Həməzəyev - Bakı: Nurlan, - 2007.
12. Şirəliyev, H. Politologiya. (Dördüncü nəşr), / H. Şirəliyev, Ə. Əhmədov. - Bakı: Gənclik, - 2021
13. Ümumi psixologiya. (Petrovskinin redaktorluğu ilə). –Moskva, 1977.

E-mail: canana.eminova@mail.ru
Redaksiyaya daxil olub: 13.05.2024